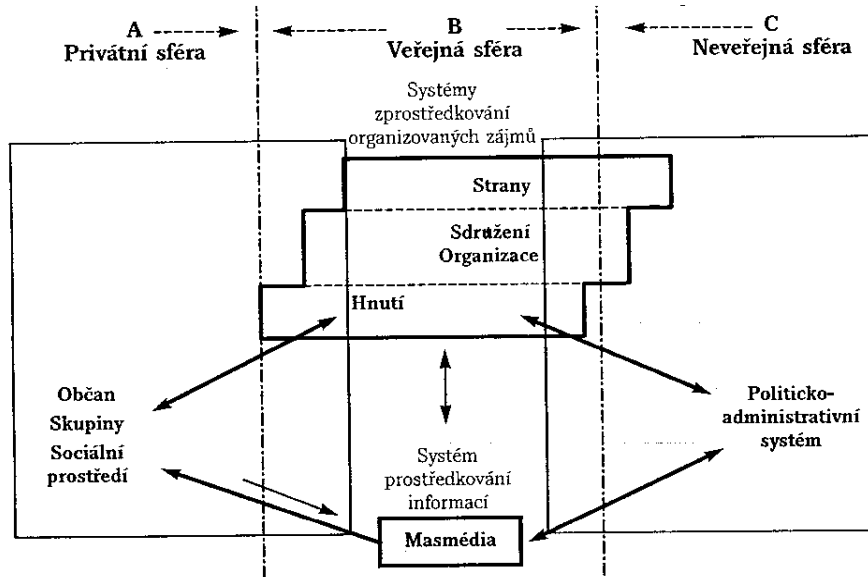

Seznam příloh:

- Příloha č. 1:** Struktura a aktéři intermediárního systému
- Příloha č. 2:** Typologie základních intermediárních aktérů
- Příloha č. 3:** Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1989 - 1993
- Příloha č. 4:** Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1997 - 2001
- Příloha č. 5:** Výsledky voleb do maďarského parlamentu v letech 1990 - 2002
- Příloha č. 6:** Výsledky voleb do slovinského parlamentu v letech 1992 – 2004
- Příloha č. 7:** Výsledky voleb do litevského parlamentu v letech 1992 - 2004
- Příloha č. 8:** Výsledky voleb do lotyšského parlamentu v letech 1993 – 2002.
- Příloha č. 9:** Výsledky voleb do estonského parlamentu v letech 1992 - 2003
- Příloha č. 10:** *Provolání OF* (19. listopad 1989) a jeho čtyři základní požadavky
- Příloha č. 11:** *Co chceme* – programové prohlášení OF (26. listopad 1989)
- Příloha č. 12:** *Co jsme* – dokument vnitřní organizace OF (28. listopad 1989)
- Příloha č. 13:** Schéma organizační struktury KC OF podle návrhu I. Havla
- Příloha č. 14:** *Co jsme* – přepracovaný dokument vnitřní organizace OF (8. prosinec 1989)
- Příloha č. 15:** Vyjádření Z. Jičínského (člena KC OF a odborníka na ústavní problematiku) týkající se návrhu poslanců komunistické strany na přímou volbu prezidenta (19. prosinec 1989)
- Příloha č. 16:** Výsledek jednání jednoho z kulatých stolů, který znamenal dohodu na volbě V. Havla prezidentem a kooptacích poslanců FS a obou národních rad (22. prosinec 1989)
- Příloha č. 17:** Tabulka československého ústavního systému (situace únor - červen 1990)
- Příloha č. 18:** Vývoj volebních preferencí v české části federace před parlamentními volbami v průběhu jara r. 1990
- Příloha č. 19:** Výsledky parlamentních voleb do FS a ČNR v červnu 1990
- Příloha č. 20:** Výsledky komunálních voleb v listopadu 1990
- Příloha č. 21:** Vývoj volebních preferencí mezi parlamentními volbami 1990 – 1992
- Příloha č. 22:** Výsledky parlamentních voleb do FS a ČNR v r. 1992
- Příloha č. 23:** Přesun volebních hlasů bývalých voličů OF mezi ostatní politické strany a hnutí v parlamentních volbách v červnu 1992

Příloha č. 1: Struktura a aktéři intermediárního systému

Podle: Rucht, Dieter, Parteien, Verbände und Bewegung als Systeme politischer Interessenvermittlung, WZB FS III 91-107, Berlin, 1991, s. 10.

Zdroj: Brokl, L. (1997). Pluralitní demokracie nebo neokorporativismus? In: Brokl, L. a kol. (1997). *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 27.

Příloha č. 2: Typologie základních intermediárních aktérů

Kritérium	Strana	Svaz, asociace	Hnutí
Způsob jednání	Obsazení politických úřadů	Reprezentace zájmů členů	Protestní jednání
Centrální zdroje	Voličské hlasy	Expertní znalosti, peníze, přístup k rozhodovacím systémům, odepření výkonu	Tlak přívrženců
Vnitřní příčiny jednání	Stanovy, nízká specifikace rolí	Stanovy, nízká specifikace rolí	Volné vyjednávání, malá specifikace rolí

Podle: Rucht, Dieter, Parteien, Verbände und Bewegungen als Systeme politischer Interessenvermittlung, WZB FS III 91-107, Berlin, 1991, s. 15.

Zdroj: Brokl, L. (1997). Pluralitní demokracie nebo neokorporativismus? In: Brokl, L. a kol. (1997). *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 32.

Příloha č. 3: Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1989 - 1993

**Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1989-1993
(v letech 1991 a 1993 jsou uvedeny jen strany s více než 3 % hlasů)**

Zdroj: Gebethner, 1995: 10

1989 (částečně soutěživé)			1991			1993		
strany a koalice	hlasů v %	mandátů	strany a koalice	hlasů v %	mandátů	strany a koalice	hlasů v %	mandátů
PZPR	37,6	173	UD	12,3	62	SLD	20,4	171
KO „S“	35	161	SLD	12	60	PSL	15,4	132
ZSL	16,5	76	PSL ^b	9,2	50	UD	10,6	74
SD	5,9	27	KPN	8,9	51	UP	7,3	41
PAX	2,2	10	ZChN (WAK)	9	50	KPN	5,8	22
UChS	1,7	8	PC (POC) ^c	8,7	44	BBWR	5,4	16
PZKS	1,1	5	KLD	7,5	37	MN ^e	0,7	4
			PSL-PL ^c	5,5	28	„Wlast“ nd	6,4	
			NSZZ „S“	5,1	27	NSZZ „S“	4,9	
			PPPP	3	16	PC	4,4	
						KLD	4	
						UPR	3,2	

^a Počet hlasů odevzdaných KPN a získaných mandátů zahrnuje také kandidátky, které byly v bloku s KPN.

^b Počet hlasů a mandátů, které získala PSL, zahrnuje i mandáty získané v bydhošťském a tarnovském vojvodství, kde vystupovala pod jiným názvem.

^c Jednalo se o koalici několika historických lidoveckých formací.

^d koalice vedená ZChN

^e Na Německou menšinu (MN) se uzavírací klauzule nevztahovala.

Zdroj: Kopeček, L. (2005b). Polsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 527.

Příloha č. 4: Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1997 - 2001.

TABULKA 38

**Výsledky voleb do polského Sejmu v letech 1997-2001
(výsledky stran s více než 3 % hlasů)**

Zdroj: Kubát, 2001; Státní volební komise (<http://www.pkw.gov.pl>)

1997			2001		
strany a koalice	hlasů v %	mandátů	strany a koalice	hlasů v %	mandátů
AWS	33,9	201	SLD-UP	41	216
SLD	27,1	164	PO	12,7	65
UW	13,3	60	Sebeobrana	10,2	53
PSL	7,3	27	PIS	9,5	44
RDP	5,6	6	PSL	9	42
MN^a	0,4	2	LPR	7,9	38
UP	4,7		MN	0,4	2
			AWSP	5,6	
			UW	3,1	

^a Na německou menšinu (MN) se uzavírací klauzule nevztahovala.

Zdroj: Kopeček, L. (2005b). Polsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 527.

Příloha č. 5: Výsledky voleb do maďarského parlamentu v letech 1990 - 2002

**Výsledky voleb do maďarského parlamentu
od roku 1990 (v procentech hlasů)**

Zdroj: Benda, 2002b; Derksen, 2004

	1990	1994	1998	2002
MDF	24,7	11,7	2,8	viz Fidesz-MPP
SZOSZ	21,4	19,7	7,6	5,6
FKGP	11,7	8,8	13,2	0,8
MSZP	10,9	33,0	32,9	42,1
Fidesz-MPP	8,9	7,0	29,5	41,1
KDNP	6,5	7,0	2,3	
MIÉP			5,5	4,4
Ostatní	15,9	12,8	6,2	6,0

Zdroj: Hloušek, V. (2005d). Maďarsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 495.

Příloha č. 6: Výsledky voleb do slovinského parlamentu v letech 1992 - 2004

Výsledky voleb do slovinského parlamentu v letech 1992-2004 (v procentech hlasů)

Zdroj: Hloušek, 1998: 470; 2001b; 2002; Volitve (<http://www.volitve.gov.si>)

	1992	1996	2000	2004
LDS	23,5	27,0	36,2	22,8
SKD	14,5	9,6		
ZLSD	13,6	9,0	12,1	10,2
SNS	10,0	3,2	4,4	6,3
SLS	8,7	19,4	9,5 ^a	6,8
DSS	5,0		0,6	0,3
ZS	3,7	1,8	0,9	0,7
SDS	3,3	16,1	15,8	29,1
DeSUS		4,3	5,2	4,0
NSI			8,8	9,1
SMS			4,3	2,1
ostatní	17,7	9,6	2,8	8,6

^a SLS a SKD

Zdroj: Hloušek, V. (2005f). Slovinsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 550.

Příloha č. 7: Výsledky voleb do litevského parlamentu v letech 1992 - 2004

**Výsledky voleb do litevského parlamentu
v letech 1992–2004
(v procentech hlasů v poměrně volené části)**

Zdroj: Dančák et al., 1999: 102 a 113; Hloušek, 2000c; Vyriausioji rinkimu komisija, <http://www.vrk.lt>; ověřeno k 1. prosinci 2004

	1992	1996	2000	2004
LDDP	42,6	10,1		
Sąjūdis	20,5			
LKD	12,2 ^a	10,4	3,1	1,4
LSDP	5,9	6,9	31,1 ^b	20,7 ^c
LCS	2,5	8,7	2,9	9,2
TS-LK		31,3	8,6	14,7
NS			19,6	
LLS	1,5	1,9	17,3	11,4 ^d
KDS	3,4	3,2	4,2	
LVP		1,8	4,1	6,6 ^e
DP				28,5
Ostatní	11,4	25,7	9,1	7,5

^a v koalici s LDP a LPKTS

^b tzv. Brazauskasova koalice LDDP s LSDP, NDP a LRS

^c koalice LSDP a NS

^d kandidátka R. Paksase

^e koalice LVP a NDP

Zdroj: Hloušek, V. (2005b). Litva. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 571.

Příloha č. 8: Výsledky voleb do lotyšského parlamentu v letech 1993 – 2002.

**Výsledky voleb do lotyšského parlamentu
v letech 1993–2002 (v procentech hlasů)**

Zdroj: Dančák et al., 1999: 138; Pospíšil, 2002: 221; Central Election Commission announces final results, <http://www.am.gov.lv/en/?id=764&page=3225>; ověřeno k 29. říjnu 2002; Elections in Latvia, <http://www.electionworld.org/election/latvia.htm>; ověřeno k 23. říjnu 2002

	1993	1995	1998	2002
LC	32,4	14,7	18,2	4,9
LNNK	13,4	6,4	14,2 ^d	5,4 ^d
TSP	12,0 ^a	5,6	14,2	18,9 ^e
LZS	10,7	6,4 ^b	2,5	9,5 ^f
LSP	5,8	5,6		
TuB	5,4	11,6		
KDS	5,0		2,3	viz LPP
DCP/ Saimnieks	4,7	15,2	1,6	
LVP		7,1		
TKL		14,9	1,7	
TP			20,9	16,7
LSDSP		4,6 ^c	12,9 ^c	4,0
JP			7,4	
LPP				9,5 ^g
JL				23,9

^a hnutí SLAT

^b v koalici s KDS

^c v koalici s LDDP (resp. LSDP)

^d blok TB/LNNK

^e koalice PCTVL

^f v koalici s LZP (ZZS)

^g na kandidátce LPP kandidovala i KDS

Zdroj: Hloušek, V. (2005c). Lotyšsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 587.

Příloha č. 9: Výsledky voleb do estonského parlamentu v letech 1992 - 2003

Výsledky voleb do estonského parlamentu v letech 1992-2003 (v procentech hlasů)

Zdroj: Dančák et al., 1999: 34; Lewandowski, 2001: 241-242, 255;
Hloušek, 2000b; Parliamentary Elections March 2, 2003 - Results,
http://www.vvk.ee/pv_aken2eng.html

	1992	1995	1999	2003
I	22,0	7,9	16,1	7,3
KE	13,6	32,2	7,6	
K	12,2	14,2	23,4	25,4
M	9,7	6,0	15,2	7,0
ERSP	8,8	v koalici s I		
ER		16,2	15,9	17,7
EME/ERL		v koalici s KE	7,3	13,0
EÚRP		5,9	6,1	2,2
VEE		v koalici s EÚRP	2,0	0,2
VKR^a		5,0		
Res Publica				24,6
Ostatní	33,7	12,6	6,4	

^a Republikánská a konzervativní lidová strana (*Vabariiklaste ja konservatiivide Rahvaerakond - VKR*)

Zdroj: Hloušek, V. (2005a). Estonsko. In: Strmiska, M.; Hloušek, V.; Kopeček, L.; Chytilík, R. (2005). *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, s. 602.

Příloha č. 10: *Provolání OF* (19. listopad 1989) a jeho čtyři základní požadavky

1989, 19. listopad, 22.00 hod., Praha. – *Provolání Občanského fóra se čtyřmi základními požadavky, přijaté na ustavujícím shromáždění v Činoherním klubu.*¹

Na setkání v hledišti pražského Činoherního klubu bylo dne 19.11.1989 ve 22 hodin ustaveno Občanské fórum jako mluvčí té části československé veřejnosti, která je stále kritičtější k politice současného československého vedení a která byla v těchto dnech hluboce otřesena brutálním masakrem pokojně manifestujících studentů.

Práce tohoto fóra se účastní Charta 77, Československý helsinský výbor, Kruh nezávislé inteligence, Hnutí za občanskou svobodu, Artforum, Obroda, nezávislí studenti, Československá demokratická iniciativa, VONS, Nezávislé mírové sdružení, Otevřený dialog, československé centrum PEN klubu, někteří členové Československé strany socialistické, Československé strany lidové, církví, tvůrčích a jiných svazů, někteří bývalí i současní členové KSČ a další demokraticky smýšlející občané. Občanské fórum se cítí být způsobilé okamžitě jednat se státním vedením o kritické situaci v naší zemi, vyjadřovat aktuální požadavky veřejnosti a jednat o jejich řešení.

Takového jednání, které by mělo být začátkem celospolečenské diskuse o budoucnosti Československa, chce Občanské fórum začít jednáním o těchto naléhavých a širokou veřejností stále otevřeněji formulovaných požadavcích:

1. Aby ihned odstoupili ze svých funkcí ti členové předsednictva ÚV KSČ, kteří jsou bezprostředně spojeni s přípravou intervence pěti států Varšavské smlouvy z r. 1968 a kteří jsou odpovědní za mnohaletou devastaci všech oblastí společenského života u nás. Jmenovitě jde o Gustáva Husáka, Miloše Jakeše, Jana Fojtíka, Miroslava Zavadila, Karla Hoffmanna a Aloise Indru. Zhoubná politika těchto lidí, kteří po léta odmítali jakýkoli demokratický dialog se společností, zcela zákonitě vyústila do hrůzných událostí posledních dnů.

2. Aby ihned odstoupil první tajemník ÚV KSČ v Praze Miroslav Štěpán a federální ministr vnitra František Kíncl, kteří jsou odpovědní za všechny zásahy, které policie v posledních měsících provedla proti pokojně manifestujícím občanům.

3. Aby byla ustavena komise, která konkrétně vyšetří tyto zásahy, zjistí jejich viníky a navrhne jejich potrestání. V této komisi musí být zástupci Občanského fóra.

4. Aby byli okamžitě propuštěni všichni vězňové svědomí, včetně těch, kteří byli zadrženi v souvislosti s posledními manifestacemi.

Občanské fórum žádá, aby toto svolání bylo publikováno v oficiálních československých sdělovacích prostředcích.

Občanské fórum se staví celou svou autoritou za myšlenku generální stávky dne 27.11. od 12 do 14 hodin, k níž vyzvali pražští vysokoškoláci, a chápe ji jako výraz podpory požadavků, o nichž chce se státním vedením jednat.

Občanské fórum se domnívá, že jeho vznik a práce odpovídá vůli 40 tisíc dosavadních signatářů petice Několik vět, a je otevřeno všem složkám a silám československé

¹ 1. díl, záznam č. 24.

Příloha č. 11: Co chceme – programové prohlášení OF (26. listopad 1989)

1989, 26. listopad, 18.00 hod., Praha. – Programové prohlášení Občanského fóra Co chceme.¹⁸

Co chceme Programové zásady Občanského fóra

Naše země se ocitla v hluboké morální, duchovní, ekologické, sociální, ekonomické a politické krizi. Tato krize je svědectvím neúčinnosti dosavadního politického a ekonomického systému. Byly vyřazeny téměř všechny mechanismy nezbytné pro to, aby společnost vhodně reagovala na měnící se vnitřní i vnější podmínky. Po dlouhá desetiletí se nerespektovala samozřejmá zásada: kdo má pravomoc, musí nést i odpovědnost. Všechny tři základní moci ve státě – moc zákonodárná, výkonná a soudní – splynuly v rukou úzké vládnoucí skupiny, složené téměř výhradně z členů KSČ. Tím byly rozvráceny základy právního státu.

Monopol KSČ na obsazování všech významných míst vytváří nespravedlivý vazalský systém, který ochromuje celou společnost. Lidé jsou tak odsouzeni k roli pouhých vykonavatelů příkazů mocných. Je jim upírána řada základních lidských, občanských a politických práv.

Direktivní systém centrálního řízení národního hospodářství očividně selhal. Slíbená přestavba hospodářského mechanismu je pomalá, nedůsledná a není prováděna nezbytnými politickými změnami.

Tyto problémy se nevyřeší záměnou osob v mocenských pozicích nebo odchodem několika politiků z veřejného života.

Občanské fórum proto usiluje o tyto programové cíle:

1. Právo

Československá republika musí být právním, demokratickým státem, v duchu tradic československé státnosti a v duchu mezinárodně platných zásad, vyjádřených především ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.

V tomto duchu musí být vypracována nová ústava, v níž budou zejména přesně upraveny vztahy mezi občanem a státem. Tuto ústavu ovšem může přijmout jedině nově zvolené ústavodárné shromáždění. Výkon občanských práv i svobod bude spolehlivě zajištěn rozvinutým systémem právních záruk. Nezávislé soudnictví musí zahrnout i ústavní a správní soudnictví.

Celý československý právní řád bude třeba postupně uvést v soulad s těmito principy a zajistit, aby zavazoval nejenom občany, ale i orgány a funkcionáře státu.

Trváme na tom, aby byly napraveny křivdy, ke kterým v minulosti došlo v důsledku politicky motivovaných perzekucí.

2. Politický systém

Požadujeme zásadní, důsledné a trvalé změny politického systému naší společnosti. Musíme nově vytvořit nebo obnovit demokratické instituce a mechanismy, které umožní skutečnou účast všech občanů na řízení věcí veřejných a zároveň se stanou účinnou zábranou proti zneužívání politické i ekonomické moci. Všechny existující

i nově vznikající politické strany a další politická a společenská seskupení musí mít proto rovné podmínky účasti ve svobodných volbách do všech zastupitelských sborů. Předpokladem však je, aby KSČ upustila od své ústavně zajištěné vedoucí role v naší společnosti a od monopolního ovládnutí sdělovacích prostředků. Nic jí nebrání v tom, aby to učinila již zítra.

Československo bude při zachování principu federativního uspořádání státu rovnoprávným svazkem obou národů a všech národností.

3. Zahraniční politika

Usilujeme o to, aby naše země opět zaujala důstojné místo v Evropě i ve světě. Jsme součástí střední Evropy a chceme proto udržovat dobré vzájemné vztahy se všemi sousedy.

Počítáme se začleněním do evropské integrace. Ideji evropského domu chceme podřídit i naši politiku vůči partnerům ve Varšavské smlouvě a v RVHP. Respektujeme naše mezinárodněprávní závazky, a to při plném zachování státní svrchovanosti. Zároveň ale chceme přezkoumat ty dohody, které byly motivovány nepřiměřenými ambicemi vedoucích představitelů státu.

4. Národní hospodářství

Musíme opustit dosavadní způsob hospodaření. Bere chuť k práci a mrhá jejími výsledky, drancuje přírodní zdroje, ničí životní prostředí a zvěštuje zaostávání Československa za světem. Jsme přesvědčeni, že tento způsob hospodaření nelze dálejšími úpravami zlepšit.

Chceme vytvořit rozvinutý, byrokratickým zásahy nedeformovaný trh. Jeho úspěšné fungování je podmíněno rozbitím monopolních pozic dnešních velkých podniků a vytvořením skutečné konkurence. Ta může vzniknout jediné na základě zaostrání rovnoprávné existence různých typů vlastnictví a postupným otevíráním naší ekonomiky vůči světu.

Státní samozřejmě zůstane i nadále řada nezastupitelných funkcí. Bude zaručovat obecné, pro všechny stejné podmínky hospodaření a provádět makroekonomickou regulační politiku s cílem zvládnout inflaci, nárůst zahraniční zadluženosti i hrozící nezaměstnanosti. Jediné státní může garantovat nezbytné minimum veřejných a sociálních služeb a ochrany životního prostředí.

5. Sociální spravedlnost

Rozhodující pro nás je, aby ve společnosti vznikly podmínky pro rozvoj a uplatnění schopností všech. Každému by měly být poskytnuty stejné podmínky a stejné šance.

Československo musí být sociálně spravedlivou zemí, v níž se lidem dostane pomoci ve stáří, v nemoci a ve svízelných životních situacích. Důležitým předpokladem takové společnosti je však prosperující národní hospodářství.

Ke vzniku pestré sítě sociálních služeb mohou přispět církev, obce, podniky a nejrůznější státní a dobrovolné organizace. Tím se rozšíří možnosti pro uplatnění vzácného smyslu pro lidskou solidaritu, odpovědnost a lásku k bližnímu. Tyto humanitní principy jsou právě dnes nezbytné pro smelování našeho společenství.

6. Životní prostředí

Všichni musíme hledat cestu k obnově harmonie mezi člověkem a jeho životním prostředím. Budeme usilovat o postupnou nápravu škod, které jsme přírodě za posledních desetiletí způsobili. Pokusíme se navrátit původní krásu naší krajiny a lidským

sídlům, zabezpečit dokonalejší ochranu přírody a přírodních zdrojů. Zasadíme se o to, aby se v co nejkratší době podstatně zlepšily základní podmínky života člověka, aby byla zajištěna kvalitní pitná voda, čisté ovzduší a nezávadné potraviny. Budeme naléhat na zásadní zlepšení systému péče o životní prostředí, který bude zaměřen nejen na likvidaci dosavadních zdrojů znečišťování, ale především na prevenci dalších škod. Zároveň budeme muset změnit skladbu a zaměření národního hospodářství, a tím zejména snížit spotřebu energie a surovin. Jsme si vědomi, že to bude spojeno s obětmi, které se dotknou každého z nás. To vše vyžaduje změnu hierarchie hodnot a životního stylu.

7. Kultura

Kultura nemůže být pouze věcí umělců, vědců a učitelů, ale způsobem života celé občanské společnosti. Musí se vymanit z pout jakékoliv ideologie a překonat umělé odloučení od kultury světové.

Umění a literatura nesmí být omezeny a musí jim být poskytnuty široké možnosti publikační a styk s veřejností.

Vědu a vědeckou práci postavme na místo, které jí ve společnosti náleží. Vylučme jak její naivní a demagogické přečeňování, tak i ponižující postavení, které z ní činí služku vládnoucí strany.

Demokratické školství nechť je organizováno na humanitních principech, bez státního monopolu na vzdělávání. Společnost si musí vážít učitelů všech druhů škol a musí jim dát prostor pro uplatnění osobnosti. Vysokým školám je třeba vrátit historická práva, která zajišťovala nezávislost a svobodu akademické půdy, a to jak pro vyučující, tak i pro studenty.

Vzdělanost společnosti pokládáme za nejcennější národní statek. Výchova a vzdělání musí vést k samostatnému myšlení a mravně odpovědnému jednání.

Toto chceme. Náš program je dnes stručný, pracujeme však na jeho konkretizaci. Občanské fórum je otevřeným sdružením občanů. Vyzýváme proto všechny, kteří mohou k této práci přispět, aby tak učinili.

V Praze dne 26. listopadu 1989, 18.00 hod.

USD AV ČR, Archiv KC OF, sl. Dokumenty OF – kopie počítačového tisku A4, 1 s.

Zdroj: Suk, J. (1998). *Občanské fórum: listopad - prosinec 1989. 2. Díl. Dokumenty.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: Brno: Doplněk, s. 28-30.

Příloha č. 12: Co jsme – dokument vnitřní organizace OF (28. listopad 1989)

1989, 28. listopad, Praha. – Dokument o vnitřní organizaci Občanského fóra Co jsme

Co jsme

Občanské fórum je prostorem pro obnovení skutečně občanských postojů a živé zapomenutých před více než čtyřiceti lety. Následující text proto neobsahuje žádání, chce být jen stručnou pomůckou pro vytváření místních občanských fór.

Vnitřní organizace Občanského fóra

1. Občanské fórum (dále OF) je spontánně vzniklé hnutí občanů, které spojila snaha o hledání pozitivních východisek z dnešní krizové situace naší společnosti. Z hnutí není vyloučen nikdo, kdo souhlasí s programovými zásadami OF, vydanými dne 26.11.1989, a zejména odmítá další přetrvávání politického systému je vládnoucí strany.

Za základní cíl OF považujeme úplné otevření prostoru pro vznik politického pluralismu a pro uspořádání svobodných voleb v naší zemi.

2. Místní OF je možno tvořit kdekoliv na základě územní, pracovní nebo zájmové příslušnosti občanů, nikoli institucemi. Doporučujeme, aby se příslušnost k OF vyjádřila podpisem zakládací listiny místní organizace OF, dále doporučujeme ustavení formální koordinační skupiny, ke které by se občané mohli obracet, a dále zvolit jejího představitele.

3. Vztahy Koordinačního centra a místních OF

a) Koordinační centrum OF a místní OF tvoří jednotu spojenou pouze aktivním občanským postojem členů. Občanské fórum nevytváří složitou hierarchii, ale horizontální síť s veškerými místními občanskými fóry, napojenými na jediné koordinační centrum;

b) Koordinační centrum je pouze informačním a organizačním centrem, v žádném smyslu však není centrem řídicím; jeho úlohou je shromažďovat informace z místních OF, zprostředkovat je a informovat o provedených i chystaných akcích. Vše na místní občanská fóra pracují v místním rámci zcela samostatně;

c) Koordinační centrum zastupuje Občanské fórum v jednáních s centrálními státními a mezinárodními institucemi, a to především na základě námětů a doporučení místních OF.

4. Funkce informačního systému OF

a) K zajištění informačních vazeb je potřebné dodat Koordinačnímu centru písemně tyto základní údaje o jednotlivých místních OF: podnik, obec nebo zájmová or-

ganizace, u které místní OF vzniklo, přesná adresa, telefon, jména představitelů, počet členů (alespoň přibližný). Tato data budou centrálně evidována;

b) styk s Koordinačním centrem – po dobu tří týdnů počínaje 28. listopadem 1989 bude evidence, sběr informací a poradenská služba OF umístěna:

Spálova galerie, Národní třída 30, 110 00 Praha 1, tel. 268366, 265132, 267529. Nová adresa a telefonní spojení koordinačního centra budou včas oznámeny.

Poštovní schránka OF: 632, pošta 111 21, Praha 1, Politických vězňů 4, vchod Střední odborné učiliště spojů.

Číslo účtu OF: 2346-021, SBČS pobočka Praha 2, 110 03 Praha 1, Václavské náměstí 42;

c) přenos a zprostředkování informací mezi jednotlivými místními OF a Koordinačním centrem bude zajišťován formou informačního zpravodaje, který bude rozšiřován z Koordinačního centra, prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků nebo výjimečně telefonicky.

5. Zaměření činnosti místních OF

Smyslem činnosti místních OF je dobrovolná aktivizace občanského chování a jednání v politickém i každodenním životě. Proto Koordinační centrum nechce a nemůže ukládat místním OF žádné příkazy a zákazy, poskytuje pouze náměty a doporučení.

6. Domníváme se, že v nejbližší době by se místní OF mohla zabývat těmito okruhy činnosti:

a) Místní OF by měla v široké demokratické diskusi upřesňovat a vyhraňovat názorová stanoviska občanů. Tato diskuse by měla vést k politické diferenciaci, která je nezbytným předpokladem demokratického pluralitního politického systému;

b) místní občanská fóra se mohou zabývat řešením místních problémů, které nejsou uspokojivě zvládnuty stávajícími společenskými strukturami. Místní OF tak mohou přispět ke vzniku občanských samospráv nebo k přeměně byrokratického aparátu institucí v demokratický;

c) místní OF mohou připravovat stávkové, demonstrační a jiné akce na podporu svých požadavků, případně požadavků celého Občanského fóra, budou-li tyto akce nezbytné. V tomto smyslu jsou místní OF pokračováním stávkových výborů do doby splnění všech požadavků OF;

d) místní OF mají podporovat všechny občany všude tam, kde ve styku se stávajícími nedemokratickými strukturami dochází k porušování občanských práv v nejširším slova smyslu. Místní OF jsou tedy prostředkem občanské sebeobrany.

Příloha pouze pro poradenské pracovníky

Po právní stránce je místní OF volným sdružením občanů, není právním subjektem a nemá v tomto smyslu žádná práva ani povinnosti. Občanské fórum jako volné sdružení občanů má tatáž práva jako jednotlivý občan. Bude-li MOF hospodařit s finanční hotovostí, je vhodné ji uchovávat v pokladně, příspěvky a vydání evidovat v účetní knize a zvolit pokladníka a revizora. Peněžité dary od 3000 Kčs je vhodné poskytovat formou vkladní knížky.

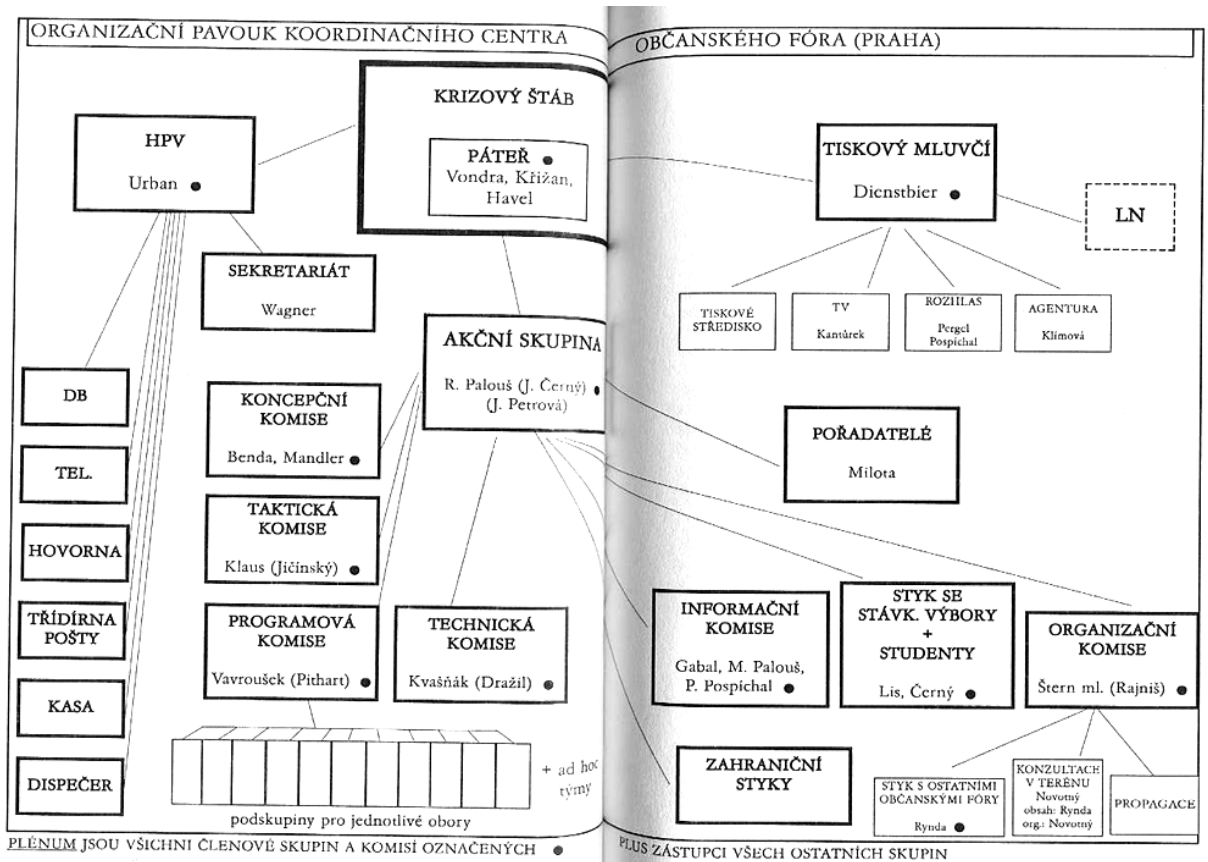
Občanské fórum
Praha 28. listopadu 1989

ÚSD AV ČR, Archiv KC OF, sl. Dokumenty OF – kopie počítačového tisku A4, 3 s.

26 1. díl, záznam č. 211.

Zdroj: Suk, J. (1998). *Občanské fórum: listopad - prosinec 1989. 2. Díl. Dokumenty.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: Brno: Doplněk, s. 35-36.

Příloha č. 13: Schéma organizační struktury KC OF podle návrhu I. Havla

Zdroj: Suk, J. (2003). *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize: (od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha: Prostor, s. 98-99.

Příloha č. 14: Co jsme – přepracovaný dokument vnitřní organizace OF (8. prosinec 1989)

1989, 8. prosinec, Praha. – Upravená verze dokumentu o vnitřní organizaci Občanského fóra Co jsme (vnitřní organizace).¹⁷²

Co jsme (vnitřní organizace Občanského fóra)

1. Občanské fórum (dále OF) je spontánně vzniklé hnutí občanů, které spojuje snaha o hledání pozitivních východisek z dnešní krizové situace naší společnosti. Z tohoto hnutí není vyloučen nikdo, kdo souhlasí s programovými zásadami OF, vydanými dne 26. listopadu 1989.¹⁷³

Za základní cíl OF považujeme úplné otevření prostoru pro vznik politického pluralismu a pro uspořádání svobodných voleb v naší zemi. {K volbám přistoupí OF jako koalice všech demokratických sil společnosti. Po volbách se mohou jednotlivé politické strany od OF odloučit. Předpokládáme však, že OF umožní i po volbách organizovanou politickou činnost těm občanům, kteří se nestanou členy některé z politických stran. Občanské fórum bude usilovat o garantování přechodu k demokratickému, pluralitnímu právnímu státu, jehož součástí bude i podstatná změna struktury politické

- 172 1. díl, záznam č. 434. K upravené verzi dokumentu o vnitřní organizaci KC OF byl připojen dokument Co chceme (základní program). Obě písemnosti byly sloučeny v jeden celek a opatřeny názvem „Občanské fórum – základní dokumenty“. Dokument o základním programu OF byl publikován v původní verzi z 26. listopadu 1989 (zde dokument č. 18).
- 173 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 (viz dokument č. 23) byl první odstavec uzavřen větou: „... a zejména odmítá další přetrvávání politického systému jedné vládnoucí strany.“ Tato věta ztratila platnost dne 29.11.1989, kdy Federální shromáždění ČSSR odstranilo z ústavy článek 4 o vedoucí úloze komunistické strany ve společnosti.

ho a ekonomického systému naší společnosti. Občanské fórum může také podstatně přispět k rozvoji přímé demokracie (samosprávy) v naší společnosti.¹⁷⁴

2. Místní OF je možno tvořit kdekoli v základě územní, pracovní nebo zájmové příslušnosti občany, nikoli institucemi. Doporučujeme, aby se příslušnost k OF vyjádřila podpisem zakládací listiny místní organizace OF, dále doporučujeme ustavení neformální koordináční skupiny, ke které by se občané mohli obracet, a dále zvolení jejího představitele. {Měla by vznikat také okresní a krajská centra OF.}¹⁷⁵

{3. Struktura OF}¹⁷⁶

- a) Koordináční centrum OF v Praze, {krajská a okresní centra OF}¹⁷⁷ a místní OF tvoří jednotu spojenou aktivním občanským postojem členů. Občanské fórum nevytváří {složitou}¹⁷⁸ hierarchii, ale {především}¹⁷⁹ horizontální síť s veškerými místními občanskými fóry napojenými na jediné koordináční centrum;
- b) Koordináční centrum OF v Praze je pouze {koncepčním},¹⁸⁰ organizačním a informačním centrem, v žádném smyslu však není centrem {příkazovacím};¹⁸¹ jeho úlohou je {navrhovat koncepci činnosti OF, organizovat tuto činnost},¹⁸² shromažďovat informace z místních OF, zprostředkovat je a informovat o provedených i chystaných akcích. Všechna místní občanská fóra pracují v místním rámci zcela samostatně;
- c) Koordináční centrum zastupuje Občanské fórum v jednáních s centrálními státními a mezinárodními institucemi, a to především na základě námětů a doporučení místních OF;
- {d) adresa Koordináčního centra: Občanské fórum, Koordináční centrum, Jungmannovo nám. 9, 110 00 Praha 1.}¹⁸³

4. Funkce informačního systému OF

- a) K zajištění informačních vazeb je potřebné dodat Koordináčnímu centru písemně tyto základní údaje o jednotlivých místních OF: podnik, obec nebo zájmová organizace, u které místní OF vzniklo, přesná adresa, telefon, jména představitelů, počet členů (alespoň přibližný). Tato data budou centrálně evidována;
- b)¹⁸⁴ po dobu tří týdnů počínaje 28. listopadem 1989 bude evidence, sběr informací a poradenská služba OF umístěna:

Špálova galerie, Národní třída 30, 110 00 Praha 1, {tel. 268362, 265132, 267529}.¹⁸⁵
{Nová adresa a telefonní spojení koordináčního centra budou včas oznámeny.}¹⁸⁶

174 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

175 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

176 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 má bod 3. název „Vztahy Koordináčního centra a místních OF“.

177 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

178 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 je „žádou“.

179 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 je „jen“.

180 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 toto slovo není.

181 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 je „fidicím“.

182 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

183 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

184 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 má tento bod název „Styk s koordináčním centrem“.

185 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 je uvedeno pouze jediné telefonní číslo: 224709.

186 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

Poštovní schránka OF:

632, pošta 111 21, Praha 1, Politických vězňů 4, vchod Střední odborné učiliště spojů.
Číslo účtu OF: 2346-021, SBČS pobočka Praha 2, 110 03 Praha 1, Václavské nám. 42;

c) přenos a zprostředkování informací mezi jednotlivými místními OF a Koordináčním centrem bude zajišťován formou informačního zpravodaje, který bude rozeslán z Koordináčního centra prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků nebo výjimečně telefonicky.

5. Zaměření činnosti místních OF

Smyslem činnosti místních OF je dobrovolná aktivizace občanského chování a jednání v politickém i každodenním životě. Proto Koordináční centrum nechce a nemůže ukládat místním OF žádné příkazy a zákazy, poskytuje pouze náměty a doporučení. Domníváme se, že v nejbližší době by se místní OF mohla zabývat těmito okruhy činnosti:

- a) V široké demokratické diskusi upřesňovat a vyhranovat názorová stanoviska občanů. Tato diskuse by měla vést k politické diferenciaci, která je nezbytným předpokladem demokratického pluralitního politického systému;
- b) řešit místní problémy, které nejsou uspokojivě zvládnuty stávajícími společenskými strukturami. {Podle potřeby upravovat místní volební programy, dohlížet na jejich dodržování a pomáhat pro ně vytvářet podmínky.}¹⁸⁷ Místní OF tak mohou přispět ke vzniku občanských samospráv nebo k přeměně byrokratického aparátu institucí v demokratický;
- c) připravovat stávkové, demonstrační a jiné akce na podporu svých požadavků, případně požadavků celého OF, budou-li tyto akce nezbytné. V tomto smyslu mohou být místní OF pokračováním stávkových výborů do doby splnění všech požadavků OF;
- {d) důsledně prosazovat promítání změn čs. ústavy do praxe a kontrolovat jejich dodržování. To se týká především vedoucí úlohy KSČ (zrušený čl. 4 a pozmeněný čl. 6 ústavy) a postavení marxismu-leninismu jako státní ideologie (čl. 16 ústavy). Územní, závodní ani jiné výbory KSČ tedy nemají právo zasahovat do práce zastupitelských orgánů, národních výborů, orgánů státní správy, justičních orgánů, podniků a dalších státních, družstevních a jiných organizací};¹⁸⁸
- e) posuzovat činnost zvolených poslanců a její soulad se zájmy voličů;
- f) podporovat všechny občany všude tam, kde ve styku se stávajícími nedemokratickými strukturami dochází k porušování občanských práv v nejširším slova smyslu. Místní OF jsou tedy prostředkem občanské sebeobrany.

Praha 8. prosince 1989

Koordináční centrum Občanského fóra, Praha

ÚSD AV ČR, Archiv KC OF, sl. Dokumenty OF – kopie počítačového tisku A4, 3 s.

187 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

188 V základní verzi dokumentu z 28.11.1989 tato pasáž není.

Zdroj: Suk, J. (1998). *Občanské fórum: listopad - prosinec 1989. 2. Díl. Dokumenty.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: Brno: Doplněk, s. 158-160.

Příloha č. 15: Vyjádření Z. Jičínského (člena KC OF a odborníka na ústavní problematiku) týkající se návrhu poslanců komunistické strany na přímou volbu prezidenta (19. prosinec 1989)

1989, 19. prosinec, Praha – Stanovisko experta Koordinačního centra Občanského fóru na ústavněprávní problematiku Zdeňka Jičínského k návrhu klubu komunistických poslanců, aby byl prezident republiky volen v přímých volbách.

K volbě prezidenta

V současné době naší pokojné revoluce se najednou vynořil požadavek na referendum z něhož by měl vzejít nový prezident ČSSR, resp. jinak řečeno návrh na přímou volbu prezidenta republiky občany.

V této souvislosti je především nutno se vrátit k základům čs. ústavního uspořádání. Je to nezbytné proto, že v průběhu uplynulých dvaceti let se ústava prakticky neuplatňovala, protože o všem rozhodovala KSČ, resp. její vedoucí orgány. Občani si proto často ani neuvědomují, jaké jsou ústavní základy čs. federace a jejich nejvyšších orgánů, jejich vzájemných vztahů a činnosti. Až dosud se Občanské fórum a v rejnost proti násilí snažily spolu s dosavadními politickými stranami hledat ze so časné politické krize ústavní východiska. Pokud by se to nepodařilo, hrozí nebezpečí že tu nebudou platit žádná pravidla, podle nichž by se politické síly řídily při řešení společensko-politických konfliktů, že tu nebudou existovat žádné autoritativní státní orgány, které by všichni respektovali, s důsledky, jež žádný občan pocítující odpovědnost za to, co se v Československu dělo a má být, nemůže chtít.

Základní ustanovení ústavního zákona o čs. federaci z r. 1968 vyjadřují základní principy vztahů českého a slovenského národa, které i v současnosti platí a je nutné mít vždy na paměti, aby nedocházelo – z jakýchkoli důvodů – k ohrožení samotného základu čs. státnosti, kterým je dobrovolné spojení dvou rovnoprávných národů, Čechů a Slováků. Dále je třeba mít na zřeteli i tomu odpovídající strukturu nejvyšších státních orgánů čs. federace, jejichž uspořádání předpokládá ve všech nejvýznamnějších otázkách – včetně volby prezidenta republiky – dohodu obou národních reprezentací, tj. jinak řečeno zákaz majorizace, čili nemožnost vnutit vůli české reprezentace zástupcům SSR.

Návrh na přímou volbu prezidenta republiky lidem, čili jak se běžně říká referendum o tom, kdo bude prezidentem, všechny tyto ústavněprávní základy čs. federace i uspořádání jejich nejvyšších orgánů přehlíží nebo s nimi vůbec nepočítá. Nikdo z jeho navrhovatelů také neuvěděl, jak si takový ústavní zákon o tomto referendu představuje. Vzhledem k tomu, co bylo výše řečeno o rovnoprávnosti obou národních republik, která je tu nadřazena principu občanské rovnoprávnosti (v tomto ohledu není jeden hlas na Slovensku roven jednomu hlasu v ČSR, takže by tu zřejmě musel být vypočítán nějaký koeficient na přepočít hlasů občanů SSR a ČSR), si jej neumím představit a nejsem sám. I další znalci považují takový ústavní zákon za sotva možný.

Není také možné zavést pouze přímou volbu prezidenta lidem a ponechat beze změny v platnosti ostatní ustanovení ústavy a vztahů nejvyšších státních orgánů. Prezident, který by byl přímo volen lidem, nemůže být odvoláván Federálním shromážděním ani mu nemůže být ze své činnosti odpovědný. Tento způsob volby prezidenta republiky by znamenal počátek změny čs. státu v republiku prezidentského typu. Pro tento přechod však nejsou v současnosti dány potřebné politické předpoklady, protože to vyžaduje a předpokládá stabilní politické poměry a demokratickou strukturu, které se v Československu nyní teprve začínají utvářet. Záměrně nechávám stranou administrativní, technické a ekonomické problémy.

Pokud by se vůbec dala příslušná ústavní úprava připravit, vyžadovalo by uspořádání přímých voleb čas minimálně tři měsíců a není žádoucí, aby čs. stát byl tak dlouho bez prezidenta. Zároveň není ani žádoucí, aby volební zápas, který bude spojen se svobodnými volbami v Československu, vypukl předčasně již u volby prezidenta republiky. Je nepochybně vhodnější z ústavních i politických důvodů, aby nový čs. prezident byl zvolen v souladu s platným ústavním uspořádáním, a to na dobu omezenou v podstatě datem svobodných voleb.

Jestliže tedy s návrhem na přímou volbu prezidenta republiky přišel klub komunistických poslanců, pak je třeba si opravdu položit otázku, proč najednou právě volení představitelů té strany, která ztratila důvěru lidu a své vedoucí – právní i politické – postavení ve státě i společnosti, vystupují jako největší a nejradičálnější demokraté? Za tímto návrhem se skutečně neskrývá zájem demokratů o nejdůležitější demokratické řešení tohoto problému, ale snaha zbavit se vlastní odpovědnosti za tuto volbu, již je Federální shromáždění ústavně povinno provést. Je za tím tendence prodlužovat a dále vyostřovat politickou a ústavní krizi, za níž staré vedení KSČ a četní poslanci, kteří za tuto stranu zasedají ve Federálním shromáždění, nesou odpovědnost. A je i v zájmu těch členů KSČ, kteří se od starého diktátorského vedení chtějí upřímně oddělit, aby se distancovali i od tohoto návrhu, který není ničím jiným než intrikou proti klidnému demokratickému vývoji čs. společnosti ke svobodným volbám.

Svobodné slovo, roč. XLV, č. 298, 19. prosinec 1989, s. 3.

Zdroj: Suk, J. (1998). *Občanské fórum: listopad - prosinec 1989. 2. Díl. Dokumenty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: Brno: Doplněk, s. 249-250.

Příloha č. 16: Výsledek jednání jednoho z kulatých stolů, který znamenal dohodu na volbě V. Havla prezidentem a kooptacích poslanců FS a obou národních rad (22. prosinec 1989)

1989, 22. prosinec, Praha. – Společné komuniké z jednání takzvaných rozhodujících politických sil u „kulatého stolu“ o volbě prezidenta republiky a rekonstrukci Federálního shromáždění a národních rad.²⁹⁹

Komuniké

V souvislosti s nastávající volbou prezidenta Československé socialistické republiky se dne 22. prosince 1989 sešli k jednání ve Valdštejnském paláci v Praze zástupci rozhodujících politických sil Československa a dospěli k vzájemné dohodě, směřující k vytvoření příznivých podmínek pro další rozvoj demokracie, humanity a národního dorozumění. Zejména se shodli na tom, že v souladu s veřejně projevenou vůlí československé veřejnosti považují za uznávané představitele českého a slovenského národa i národnosti žijících v Československu na úřad prezidenta republiky Václava Havla a na úřad předsedy Federálního shromáždění Alexandra Dubčeka. Vyjadřují přesvědčení, že takto společně projevená vůle odpovídá duchu česko-slovenské vzájemnosti a rovnoprávnosti obou národů žijících ve společné vlasti.

Zástupci rozhodujících politických sil Československa se dále shodli na nezbytnosti doplnění uvolněných míst poslanců Federálního shromáždění a dohodli návrh zásad ústavního zákona, který bude cestou iniciativy poslanců předložen nejvyššímu zastupitelskému sboru. Účastníci konstatují, že toto jednání bylo prospěšné a dělné, a předpokládají, že ve stejném duchu v něm budou pokračovat i v období předcházejícím svobodným volbám.

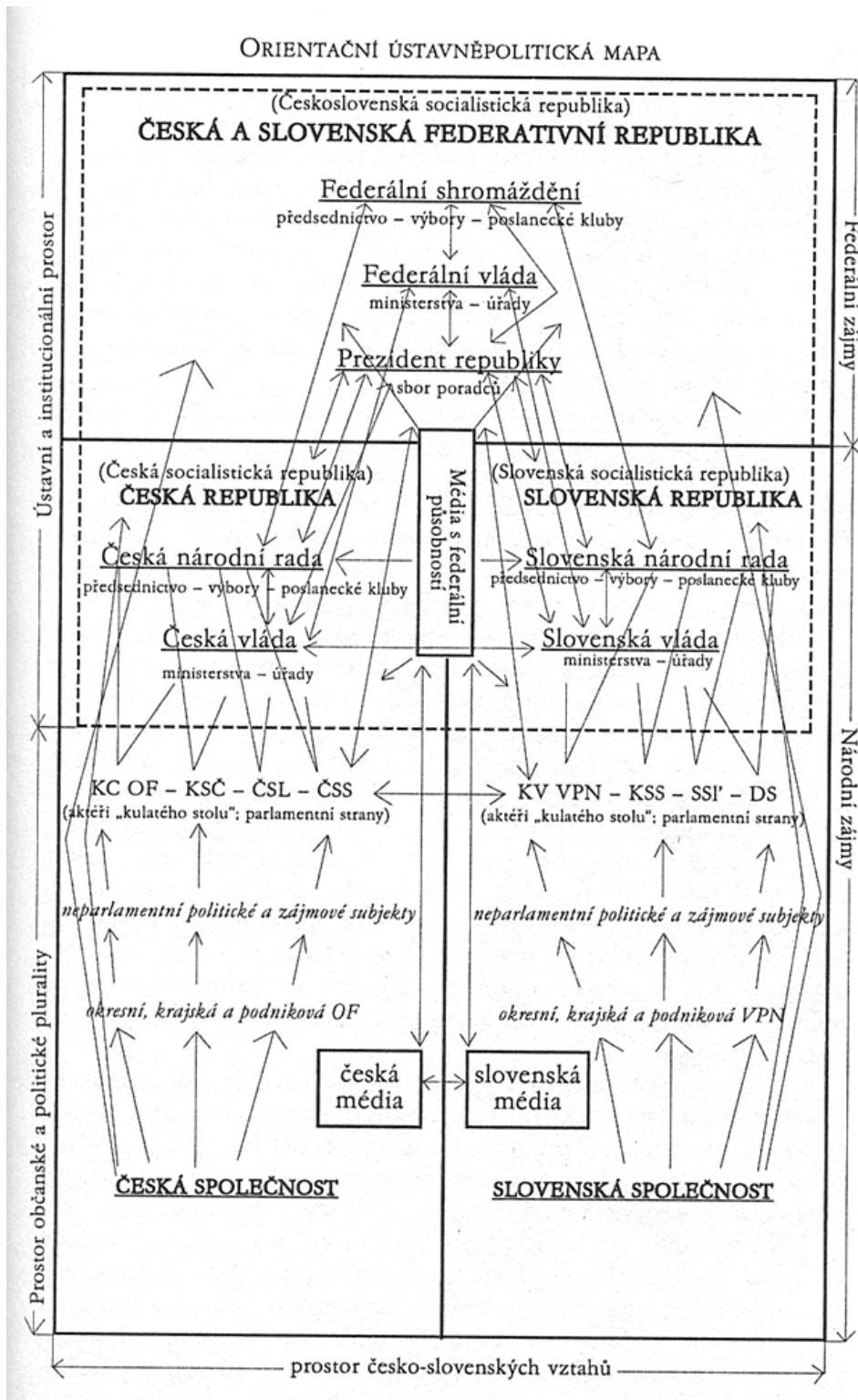
Jednání se účastnili zástupci těchto politických sil: Národní fronty ČSSR, Občanského fóra v Čechách a na Moravě, Verejnosti proti násiliu, Komunistické strany Československa, Komunistické strany Slovenska, Československé strany socialistické, Československé strany lidové, Demokratické strany, Strany slobody, Strany křesťanské demokracie, Strany sociálnědemokratické na Slovensku, Celostátního koordinačního výboru stávkujících studentů, Slovenského koordinačního výboru vysokých škol a Socialistického svazu mládeže.

Odesláno z KC OF v 19.20 hod.

ÚSD AV ČR, Archiv KC OF, sl. Dokumenty OF – kopie strojopisu A4, 2 s.

Zdroj: Suk, J. (1998). *Občanské fórum: listopad - prosinec 1989. 2. Díl. Dokumenty.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: Brno: Doplněk, s. 272.

Příloha č. 17: Tabulka československého ústavního systému (situace únor - červen 1990)

Zdroj: Suk, J. (2003). *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize: (od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha: Prostor, s. 419.

Příloha č. 18: Vývoj volebních preferencí v české části federace před parlamentními volbami v průběhu jara r. 1990

*Vývoj volebních preferencí ve srovnání s výsledky
parlamentních voleb roku 1990
(údaje v procentech)*

ČESKÉ ZEMĚ

údaje ke dni	7.3. 1990	4.4. 1990	23.4. 1990	3.5. 1990	17.5. 1990	31.5. 1990	7.6. 1990	vý- sledky
OF	25	21	27	31	37	49	46	50,9
KSČ	13	12	10	10	13	7	12	13,5
KDU	9	15	12	10	12	10	11	8,6
HSD-SMS	—	—	—	0	3	6	7	9,0
SD	6	6	6	5	4	4	5	4,0
SZV	3	4	3	3	5	5	5	4,0
SZ	9	13	8	11	9	5	5	3,5
ČSS	8	8	6	7	5	4	4	2,8

Zdroj: Krejčí, O. (1994). *Knih o volbách*. Praha: Victoria Publishing, s. 238.

Příloha č. 19: Výsledky parlamentních voleb do FS a ČNR v červnu 1990

Výsledky voleb do Federálního shromáždění v České republice v roce 1990

(uvedeny jsou pouze strany, hnutí a koalice, které získaly více než 2 % hlasů)

strany, hnutí, koalice	SNĚMOVNA LIDU			SMĚMOVNA NÁRODŮ			poslanců FS
	získané hlasy		mandátů	získané hlasy		mandátů	
	absolutně	v %		absolutně	v %		
OF	3 851 172	53,15	68	3 613 513	49,96	50	118
KSČ	976 996	13,48	15	997 919	13,8	12	27
KDU	629 359	8,69	9	633 053	8,75	6	15
HSD-SMS	572 015	7,89	9	658 477	9,10	7	16
SD	278 280	3,84	–	301 445	4,17	–	–
SZV	273 175	3,77	–	288 270	3,99	–	–
SZ	224 432	3,10	–	248 944	3,44	–	–
ČSS	199 446	2,75	–	208 662	2,89	–	–

Výsledky voleb do České národní rady v roce 1990

(uvedeny jsou pouze strany, hnutí a koalice, které získaly více než 2 % hlasů)

strany, hnutí, koalice	získané hlasy		počet mandátů
	absolutně	v %	
OF	3 569 201	49,50	127
KSČ	954 690	13,24	32
HSD-SMS	723 609	10,03	22
KDU	607 134	8,42	19
SZV	296 547	4,11	–
SD	296 165	4,11	–
SZ	295 844	4,10	–
ČSS	192 922	2,68	–

Zdroj: Fiala, P.; Strmiska, M. (2005). Systém politických stran v letech 1989-2004. In: Malíř, J.; Marek, P. a kol. (2005). *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1996*. Rosice u Brna: Gloria, s. 1363.

Příloha č. 20: Výsledky komunálních voleb v listopadu 1990

*Volby do obecních zastupitelstev v České republice roku 1990
(hlasy a mandáty politických stran; procenta zaokrouhlená na setiny)*

strany a hnutí	hlasy v %	mandáty	mandáty v %
ČSL	11,50	8 083	12,14
ČSS	3,54	1 055	1,58
KSČ	17,24	9 603	14,43
OF	35,57	21 113	31,72
Agrární strana při OF	0,00	0	0,00
Asociace radikálů za spojené státy evropské	0,00	0	0,00
ČSSD	4,95	1 052	1,58
Československá strana humanistické internacionály	0,00	0	0,00
Československá strana integrace	0,01	1	0,00
Československá strana zemědělská	1,52	1 669	2,50
Československé demokratické fórum	0,09	5	0,00
Česko-Slovenský národní kongres	0,16	4	0,00
Demokratická strana Československa	0,01	1	0,00
Demokratická unie zdraví a sportu	0,26	95	0,14
KDS	1,27	251	0,37
Liberálně demokratická strana	0,53	34	0,05
Národně sociální strana	0,70	106	0,15
NEI	0,03	0	0,00
Nezávislá levice	0,00	0	0,00
ODA	0,00	1	0,00
Podnikatelsko-živnostenská strana	0,12	31	0,04

Zdroj: Krejčí, O. (1994). *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing, s. 257-258.

Příloha č. 21: Vývoj volebních preferencí mezi parlamentními volbami 1990 – 1992

Tabulka č. 41a

Vývoj volebních preferencí v České republice mezi volbami v letech 1990 a 1992 (údaje v procentech)

údaje ke dni	11.9. 1990	1.11. 1990	16.11. 1990	4.2. 1991	8.3. 1991	3.4. 1991	10.5. 1991	5.6. 1991	8.7. 1991	7.9. 1991
OF ^{a)}	38	30	29	30	6	3	5	2	–	–
ODS ^{b)}	–	–	–	–	12	21	17	18	18	18
OH ^{b)}	–	–	–	–	8	6	7	8	5	4
ODA ^{b)}	–	–	–	–	0	0	0	3	2	2
SPR – RSC ^{c)}	–	–	–	1	4	6	6	5	7	4
ZS	–	–	–	–	–	3	4	3	3	2
SZ	7	4	7	4	7	4	4	3	4	4
ČSS	4	2	2	1	1	2	2	2	2	1
HSD – SMS	8	8	7	8	11	7	6	6	4	5
ČSSD	8	4	5	4	7	8	4	7	6	9
KSCM	6	8	10	7	8	9	10	10	9	7
KDU ^{b)}	8	8	10	9	9	–	–	–	–	–
ČSL ^{b)}	–	–	–	–	–	7	9	5	9	6
KDS ^{b)}	–	–	–	–	–	5	1	1	3	2
jiné	8	9	10	7	16	8	9	5	5	6
neví	13	27	20	25	18	16	21	24	23	29

údaje ke dni	9.10. 1991	6.11. 1991	11.12. 1991	9.1. 1992	10.2. 1992	9.3. 1992	7.4. 1992
ODS	22	20	21	21	22	19	20
ČSSD	8	9	10	10	10	7	9
KSCM	9	9	9	7	9	8	8
LSU ^{a)}	–	–	8	7	7	7	6
ZS ^{a)}	3	4	–	–	–	–	–
SZ ^{a)}	3	3	–	–	–	–	–
ČSS ^{a)}	1	1	–	–	–	–	–
KDU – ČSL	5	7	4	5	6	5	6
OH	6	4	6	4	5	4	4
HSD – SMS	4	4	5	3	2	3	3
ODA	2	2	3	3	3	5	5
SPR – RSC ^{c)}	5	5	4	3	4	3	2
KDS	3	4	3	2	2	2	1
jiné	4	5	1	4	3	3	5
neví	25	23	25	30	26	33	31

a) Po rozpadu OF se vytvořily samostatné poslanecké kluby a následně i výzkumy veřejného mínění začaly rozlišovat nově vzniklá politická uskupení; b) na žádost vedení ČSL a KDS byly výsledky uváděny zvlášť; c) Na žádost vedení Zemědělské strany, Strany zelených a Československé strany socialistické byly ve výzkumech sčítáni jejich příznivci pod společnou koalici Liberálně sociální unie.

Zdroj: Krejčí, O. (1994). *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing, s. 242.

Příloha č. 22: Výsledky parlamentních voleb do FS a ČNR v r. 1992

Výsledky voleb do Federálního shromáždění v České republice v roce 1992

(uvedeny jsou pouze subjekty, které získaly více než 2 % hlasů)

strany, hnutí, koalice	SNĚMOVNA LIDU		SNĚMOVNA NÁRODŮ	
	získané hlasy		získané hlasy	
	absolutně	v %	absolutně	v %
ODS-KDS	2 200 937	33,90	2 168 421	33,43
LB	926 228	14,27	939 197	14,48
ČSSD	498 030	7,67	440 806	6,80
SPR-RSČ	420 848	6,48	413 459	6,37
KDU-ČSL	388 122	5,98	394 296	6,08
LSU	378 962	5,84	393 182	6,06
ODA	323 614	4,98	264 371	4,08
OH	284 854	4,39	307 334	4,74
HSD-SMS	274 489	4,23	317 934	4,90
HDŽJ	214 681	3,31	228 860	3,44
SČPŽR	166 325	2,56	172 703	2,66
KAN	129 022	1,99	140 045	2,16

Zdroj: ČSÚ

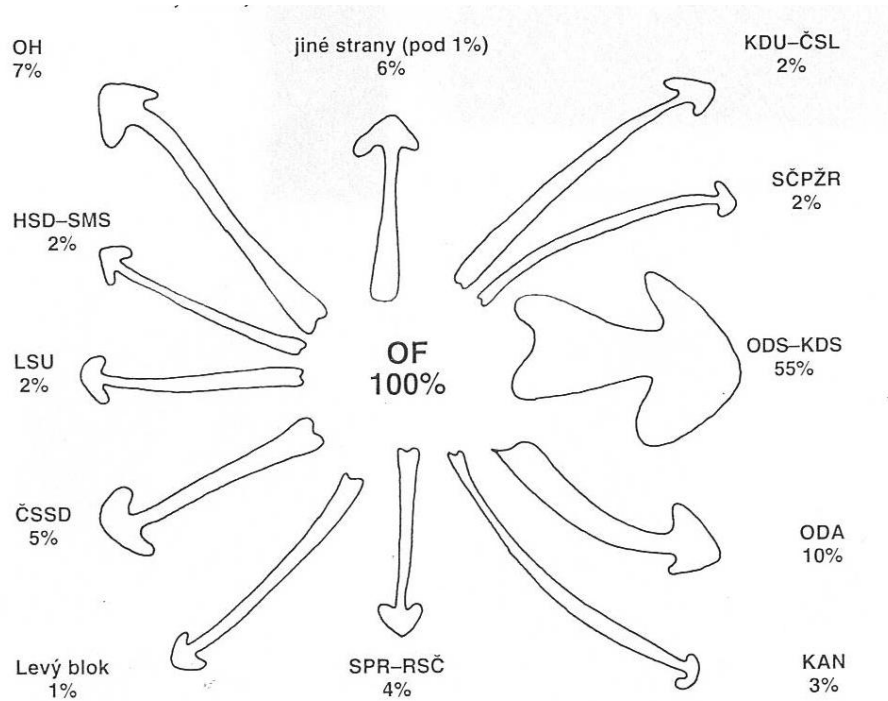
Výsledky voleb do České národní rady v roce 1992

(uvedeny jsou pouze subjekty, které získaly více než 2 % hlasů)

strany, hnutí, koalice	získané hlasy		počet mandátů
	absolutně	v %	
ODS-KDS	1 924 483	29,73	76
LB	909 490	14,05	35
ČSSD	422 736	6,53	16
LSU	421 988	6,52	16
KDU-ČSL	406 341	6,28	15
SPR-RSČ	387 026	5,98	14
ODA	383 705	5,93	14
HSD-SMS	380 088	5,87	14
OH	297 406	4,59	–
HDŽJ	244 319	3,77	–
SČPŽR	203 654	3,15	–
KAN	174 006	2,69	–

Zdroj: Fiala, P.; Strmiska, M. (2005). Systém politických stran v letech 1989-2004. In: Malíř, J.; Marek, P. a kol. (2005). *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1996*. Rosice u Brna: Gloria, s. 1366-1367.

Příloha č. 23: Přesun volebních hlasů bývalých voličů OF mezi ostatní politické strany a hnutí v parlamentních volbách v červnu 1992

Zdroj: Krejčí, O. (1994). *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing, s. 220.

